HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

למפשטיה לא [א] מדרב דימי ולא מדאביי אלא מהא [א]חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר [ב] ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא דיוה"כ מכפר אבל דידע בה לא מכפר ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי מלקיות שעבר עליהן יה"כ [ג] חייב פשיטא מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא לא קמ"ל והא אנן תנן [א]הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נזי"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ [ד] לא תייתי דהא כפר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא [ב]אמר רב הושעיא [1]לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איכא למימר [ה] יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר [ו] [עליו] יוה"כ לא מייתי דהא [ג]עבר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא [ד]אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' [ז] [ה]יוחנן על ז' דברים נגעים באים (סימן גג"ג ששל"ץ) מצורע [ח] כי מייתי לאו לכפרה מייתי [ו]אלא לאישתרויי באכילת קדשים הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יוה"כ לא [ט] מייתי קרבן דהא כפר יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל [י] חטאת ולא לכל טומאה ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר [ז]נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה [יא] מייתי (א) [ח](לאשתרויי באכילת קדשים הוא) [אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא] אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עלה יוה"כ דחטא שאינו מכיר בו אלא המקום [יב] [ט]אמר רבי הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם [י](אמר אביי) (ב) בועל מכיר בו רבא אמר סוטה כי מתייא [יג] לברר עון קא אתיא אלא מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ וכו' אמר אביי הורג מכיר רבא אמר אמר קרא [2]ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה וגו' רב פפא אמר אמר קרא [3]כפר לעמך ישראל וגו' [כ]ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים [ל]השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ נמי לא [יד] מייתי חטאת אמר ר' זעירא לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי [טו] חטאת וגבי נשיא וגבי צבור [טז] צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך [יז] מה ליחיד [ב]שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא [יח] שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה [יט] נכתוב גבי צבור [ונייתי] יחיד ונשיא מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן [ג]אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה מחדא ידיעה לא אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותיתי מידיעה דיחיד ונשיא איכא למיפרך מה ליחיד ונשיא שכן יש [כ] בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה לא נכתוב גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור [כא] מאי פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול [ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו'] [כב] יחיד יוכיח (ג) (דאינו בשמיעת הקול) ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא מחייב למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת אביי אמר אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא מיחיד וצבור לא אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות תאמר בנשיא

למיפשט לא מדרב דימי ולא מדאביי דשינויא דחיקא הוא דאכתי איכא למיפרך כדמעיקרא: **אבל.** [מ] אי ידעי ביה כגון אשם ודאי שפיר נודע לו: **ממונא.** דמיחייב לגבוה וכיון דאפשר לשלם לא פטר ליה יום הכיפורים דבתשלומי ממון לא שייכא כפרה: **אתרו ביה.** דאיכא מלקות לא פטר ליה יום הכיפורים: **אלא מעתה.** כיון דבחטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר: **ספק יולדת שעבר עליה יום הכיפורים לא תייתי.** חטאת העוף על הספק אלמה תנן במתניתין דמייתא: **יולדת חוטאת היא.** במסכת נדה בפרק המפלת (דף לא:) בשעה שהיא כורעת לילד נשבעת שלא תזקק לבעלה: **ולא לכפרה מייתא.** דהא מיכפרה (ד) בשעת לידה: **נמי תנינא.** דהיינו טעמא דמתייא לאחר יוה"כ משום דלאו לכפרה אתי: **ספק מצורע.** מפרש במסכת נזיר בפרק שני נזירים (דף ס.) דמייתי קרבן וכן נזיר שנטמא בספק. ספק מצורע כגון ספק [כג] קדם שער לבן לבהרת וטהור ספק בהרת ללבן וטמא: **על ז' דברים.** בערכין בפרק יש בערכין (דף טז.): **גג"ג ששל"ץ.** סימן שמותם: (ה) **לא לכפרה.** דמנגעו איכפר ליה מצער הנגע נתכפר חטאו: **ספק נזיר.** נזיר ספק נטמא ספק לא נטמא דאילו ספק נזיר טהור כגון דאמר הריני נזיר אם תלד אשתי בן ולא נודע לו אם בן אם בת מלי אתויי ואתנויי שאם לא היה נזיר עכשיו יהא נזיר לבסוף [נ] ולסוף ל' יביא קרבנו כדתנן בפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (נזיר יג.) ר' שמעון אומר [כד] אמר אם היה בן קיימא הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה: **לא נייתי.** חטאת העוף הבא על הספק דאמרינן במסכת נזיר בפרק שני נזירים[ס] דמייתי: **נזיר חוטא הוא.** שציער עצמו מן היין במסכת תענית בפ' קמא (דף יא.): **לאו לכפרה מייתי.** דהא איכפר ליה שנתנוול בגידול שער: **ספק סוטה.** היינו סוטה סתם דספק הוא אם נטמאת אם לא נטמאת: **לא תייתי.** מנחת קנאות: **לברר עון.** להודיע אם נטמאת: **ולארץ לא יכופר.** אין לך שום כפרה אלא זו עגלה ערופה על הספק והריגת ההורג על הודאי: **על יוצאי מצרים.** דכתיב אשר פדית [ע] והרי כמה יו"כ עברו עליהן ועדיין הן צריכין לכפרה זו אם נמצא חלל ביניהם: [כה] **כדכתיב קרא.** או הודע גבי יחיד ונשיא וצבור דלא צריכי כולהו איכא למדרש מחד מהנך או הודע דלא צריך כל אימת דמתיידע ליה ואפילו לאחר יוה"כ: וקא פריך הש"ס הני מצריך צריכי **דאי כתיב גבי יחיד הוה אמינא.** יחיד בעי ידיעה ודאית שכן קל הוא שכל קרבנו נקבה אבל נשיא דמייתי שעיר זכר בשאר עבירות [כו] צבור כל קרבנו זכר אימא החמירו ובספק נמי לייתי חטאת: **מה לנשיא שכן קל שאינו בשמיעת הקול.** דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו [פ]: **נשיא יש בקרבנו נקבה.** בעבודה זרה דכתיב בעבודה זרה [צ] ואם נפש אחת תחטא בשגגה יחיד ונשיא ומשיח במשמע והקריבה עז בת שנתה לחטאת: **צבור** אין חייבין פר העלם דבר אלא על העלם דבר שהורו להם ב"ד שחלב מותר עם שגגת מעשה שאכלו צבור חלב על פיהן: **לא נכתוב ידיעה ביחיד ותיתי מנשיא וצבור.** הא ליכא למימר דליכא למימר [כז] למידין וחזר הדין כשאר דוכתי דכי אמרינן מה לנשיא שכן אינו בשמיעת הקול ליכא למימר צבור יוכיחו דהא נשיא וצבור אינן בשמיעת הקול: **לא נכתוב גבי ציבור וליתי מיחיד ומנשיא.** דהכא ודאי נמי [כח] אין למידין מצד השוה דכי אמרינן מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה ליכא למימר יחיד יוכיח דהא שניהן יש בקרבנן נקבה: הכי גרסינן **דמאי פרכת דאי משום דיחיד כל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה ואי משום דאינו בשגגת מעשה יחיד יוכיח דישנו נמי בשגגת מעשה: מה להנך שכן אין עשוין להשתנות.** ואף על גב דהך פירכא לאו קולא וחומרא היא הא אמרינן בכל הבשר (חולין קטו:) על מה הצד פרכינן כל דהו:

מסורת הש"ס

[א] שבועות ב: [לעיל יח:], [ב] [שבועות ח.], [ג] נ"ל כפר, [ד] [שבועות ח. ערכין טז. סוטה טו.], [ה] [נ"ל יונתן], [ו] עי' ב"ש, [ז] תענית יא. [וש"נ], [ח] גי' רש"ק, [ט] בספר ב"ש מוחק כאן האי תירוצא של ר' הושעיא וכנ"ל אלא המקום אמר אביי כו' וע' רש"ק שרוצה לקיים הגירסא, [י] [נ"ל אביי אמר], [כ] [הוריות ו.], [ל] [מדכתיב אשר פדית השתא וכו' כן איתא בהוריות ו.], [מ] בס"י איכא דידעי, [נ] [נדבה. רש"ש], [ס] [דף ס.], [ע] [דברים כא], [פ] [סנהדרין יח.], [צ] [במדבר טו],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' נזיר כי וכו' לאו לכפרה מייתי אלא לאשתרויי: (ב) שם אמר אביי. נ"ב אביי ורבא מתרלי קושיא הנ"ל: (ג) שם יחיד יוכיח דישנו בשמיעת הקול ואי משום דאין: (ד) רש"י ד"ה ולא לכפרה וכו' מיכפרה בצער לידה: (ה) ד"ה גג"ג וכו' שמותם הס"ד ואח"כ מ"ה אלא לאשתרויי למנגעו:

◆

רבינו גרשום

למפשטיה לא מדרב דימי. משום קשיא דאביי ולא מדאביי דשינויי דחיקי הוו אלא מהאי קרא נמי לפני ה' תטהרו חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה אבל היכא דאיכא דידע ביה לא מכפר: סד"א התם חייבי חטאות ואשמות ממונא דהקדש הוא לא מכפר אבל הכא חייבי מלקיות דגופא הוא ולא ממון אימא לא ליחייב אחר יוה"כ קמ"ל דחייב: והאנן תנן. הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר ואע"ג דלא תעשה חייב מלקות הוא ויוה"כ מכפר: לא קשיא הא דאתרו ביה הוי בר מלקות ולא מכפר עליה יוה"כ הא דלא אתרו ביה לא הוי בר מלקות ומכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה כיון דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר [א]ספק יולדת הפילה או שעבר עליה יוה"כ שספק או רוח לא תיתי שוב: אמר רבי הושעיא לכל חטאתיכם כלומר מכל חטאתיכם כתיב (כלומר) ההוא קרבן דבא על ספק חטא מכפר ולא לכל טומאתם בקרבן דספק יולדת דעל ספק טומאה אתי לא מכפר: ולרשב"י דאמר יולדת נמי חוטאת היא. שנשבעת שאינה נזקקת שוב [לבעלה] ואההוא חטא מייתי קרבן מאי איכא למימר ליכפר עלה יוה"כ: לא יולדת כי מייתי קרבן לאישתרויי נפשה באכילת קדשים הוא ולא לכפרה על חטא אלא הנהו ימי טומאה וימי טהרה דמשמרת מכפר על ההוא חטא דרשב"י: חייבת להביא אחר יוה"כ. מפני שקרבנה מכשרתה לאכול בקדשים ולאו על חטא קא מייתי ליה הילכך לא מכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה. מצורע ספק כגון מוחלט בספק שכשהחליטו כהן לא ידע אי נגע גמור הוא: והאמר ר' שמואל בר נחמני על ז' דברים של חטא נגעים באין. כלומר דקרבן נמי מייתי על ההוא חטא: לא מצורע כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה על חטא מייתי ליה אלא לאישתרויי באכילת קדשים ונגעיה הוא על חטאיה: אלא מעתה ספק נזיר. כגון נזיר שספק אם ניטמא למת: ולר' אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא. שציער עצמו מן היין כלומר דעל חטא נמי מייתי קרבן מאי איכא למימר: לא נזיר כי קא מייתי קרבן לאו כפרה מייתי דניוול גילוח שערו מכפר על חטאו וקרבן מייתי למישרייה בקדשים: ספק סוטה שאין לה שום עד שנסתרה: אמר אביי. משום הכי לא מכפר דבועל מכיר שחטא עמה וסוטה מכרת לא קאמר משום דאיהי הוי חתיכה דאיסורא איכא דאמר אידי ואידי מכירין וחדא מנייהו נקט והילכך לא מכפר: רבא אמר משום הכי לא מכפר עלה יוה"כ דסוטה כי מתיא. קרבן לאו לכפרה קא מתיא ליה אלא לברר עליה עון שאם נטמאת שיבדקוה המים: אלא מעתה עגלה ערופה. שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ ועבר עליה יוה"כ לא מייתי כלל. אמר אביי להכי לא מכפר ההורג מכיר שהוא יודע שהרג: רבא אמר. משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעגלה לא מכפרא על הורג דאמר קרא ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו: רב פפא אמר. מהכא מצית יליף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר ראויה זו כפרה של עגלה שתכפר על יוצאי מצרים על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל ממצרים ומדקאמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו בינתים לא כיפר במקום עגלה: השתא דאמרת כו'. אימא כי מיתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא לא מצית אמרת מדרבי רחמנא ידיעה גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור ש"מ להכי כתב אכל חד וחד דלכי מיתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית יליף דכולהו צריכי דאי כתב קרא ידיעה גבי יחיד בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי דאיכא למיפרך מה ליחיד אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי שכל קרבנו נקבה מה שאין כן בנשיא ובצבור דמייתי זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד: ואי אמרת לכתוב

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ט:

כב ב מיי' פט"ו שם הלכה א [ופ"א מהל' מעשה הקרבנות הל' טו]:

כג ג מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה א:

◆

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז

2. וְלֹא תַחֲנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ: במדבר לה לג

3. כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח

◆

מוסף רש"י

הודע ולא הודע. בפ"ק דשבועות (יב:) מפרש בגמרא בין שנודע לו ספקו בין שלא נודע לו ספקו קודם יום הכפורים יוה"כ מכפר (לעיל יח:). **ולא לכל טומאתם.** וקרבן יולדת אינו בא לכפרה אלא לטהרה מטומאתה לאכול בקדשים (שבועות ח.). **לאישתרויי באכילת קדשים.** שיש טומאות שהצריכן הכתוב כפרה לטהרתן זב וזבה יולדת ומצורע ונזיר שנטמא (סוטה טו.). **על ז' דברים נגעים באים.** אלמא על חטאת אתי קרבן דליה (שבועות שם). **ספק נזיר כו' לכל חטאת ולא לכל טומאה.** וכי מייתי נזיר קרבן למיחל עליה נזירות טהרה מייתי, דכתיב (במדבר ו) והזיר לה' את ימי נזרו והימים הראשונים יפלו, וגזירת הכתוב הוא דלא חיילא נזירות עד דמייתי קרבן (שבועות שם).

◆

שיטה מקובצת

א] לא מרב דימי אות ד' נמחק: ב] עי' בהרדושין: ג] יה"כ חייבן פשיטא כו' מחייבי חטאות ואשמות: ד] לא תייתי. תימה דבפ"ק דשבועות (דף ט ע"ב) גבי שעיר הפנימי מתרץ בע"א בשלמא הכא לא מצי לשנויי כדהתם לאי אמאי דלמה אינו משני כהכא: ה] יולדת. ס"א מצערה מכפר לה כו': ו] שעבר עליו יום הכפורים לא לייתי דהא עבר עליו יום הכפורים: ז] ר' יונתן על. תיבת יוחנן נמחק ול"ש: ח] מצורע מנגעיה איכפר ליה וכו': ט] לא לייתי קרבן אות מ' נמחק: י] חטאתם ולא לכל טומאתם: יא] מייתי. ס"א אלא למיחל עליה נזירות דטהרה הוא מייתי בתוס' סוטה (דף טו) גירסא [כמו] (אחרת): יב] מקום ס"א) הכא מתיבת אמר עד תיבת אמר אביי נמחק: יג] מתייא קרבן לברר: יד] לא נייתי חטאת אות מ' נמחק: טו] יחיד. תיבת חטאת נמחק: טז] צבור הני מצרך צריכי: יז] מה ליחיד שכן כל קרבנו נקבה. גליון פ"ה משום דקל הוא בעי ידיעה ודאית אבל נשיא וצבור דחמירי דמייתי זכר אימא אספק נמי לייתי חטאת וקשה דאי בספק מייתי חטאת אשם תלוי היכא משכחת לה. ס"א וי"ל דהו"א דהכא דאכל ספק חלב וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו על אחת מהן ומייתי חטאת דנתכפר על שניהם וכי הדר ונודע לו על השניה לא מייתי חטאת דכבר נתכפר בראשונה להכי אתי או הודע אליו דלא. ונראה דודאי על הספק לא מייתי חטאת אלא אשם תלוי אף כי לא כתיב או הודע ומיהו ס"ד דמכפר בלא ידיעה כגון אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד והודע לאחד הו"א דשניהם נתכפרו כאילו ידע שניהם לפי דכיון דכפרתו חמורה שאינו נקבה מכפרת יותר מכפרת דיחיד או איצטריך לענין הא דאמר לעיל אמרו לו אכלת חלב או הודע ולא שיודיעוהו אחרים דפטור כי מכחישן והוי אמינא בהא כיון דלא כתיב או הודע דחייב. הר"י ז"ל גליון: **יח]** שכן אין בשמיעת קול. גליון הילכך לא מייתי חטאת אלא בידיעה ודאי אבל יחיד מייתי אפילו בידיעת ספק וקשה א"כ אשם תלוי היכא משכחת וצריך לומר דהך סוגיא סברי יש אם למקרא וחטאת מייתי בספק ידיעה חתיכה אחת. הרא"ש ז"ל: **יט]** נקבה תאמר בצבור שאין בקרבנו נקבה נכתוב גבי צבור ונייתי: **כ]** יש בקרבנן נקבה כו' שאין בקרבנן נקבה: **כא]** וצבור דמאי פרכת: **כב]** צבור יוכיח דאינו כו' דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ועד. ס"א צבור יוכיח דאינו בשמיעת הקול ואי משום דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דיש בקרבנו נקבה למה לו דכתיב כו': **כג]** ספק קדם בהרת לשיער לבן וטמא אות ל' נמחק: **כד]** אומר יאמר אם: **כה]** דכתיב אות כ' נמחק: **כו]** עבירות וצבור כל: **כז]** על תיבת למידין נרשם קו למעלה להורות כי ראוי למחקו: **כח]** נמי ליכא למידין תיבת דאין ל"ש:

א) נ"ל ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כגון ספק וולד הפילה וספק רוח הפילה לא תיתי שוב.